

Võru Instituudi 2017. aasta tegevuse aruanne

Instituudi struktuur 2017. aastal

Võru Instituudi struktuuris on administratsioon ning kaks osakonda:

* teadus- ja arendusosakond asukohaga Võrus Tartu tn 48 ning

* muuseumiosakond, mis tegutseb neljas paigas: Põlva Talurahvamuseum Karilatsi küla Põlva kihelkonnas, Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuseum Võru linnas Kreutzwaldi 31, Mõniste Talurahvamuseum Kuutsi külas ja Vana-Võromaa Kultuurikoda Võru linnas Katariina allee 11.

Eelarve

Võru Instituudi riigieelarveline finantseerimine 2017. aastal oli kokku 832 899 €, mille hulgas oli:

- tegevuskulud (personali- ja majanduskulud) 585 918 €;
- sihtotstarbeline eraldus RKAS-le 68 872 € üürimakseteks;
- riigikogu erietsusega eraldatud 8000 € suurune toetus Põlva Talurahvamuseumi ekspositsiooni uuendamiseks ja 5000 € suurune toetus Edgar Valteri teemalise pildiraamatu väljaandmiseks;
- 2016. aastast ülekantud investeeringute jääk 16 830 € Vana-Võromaa Kultuurikoja ja Kreutzwaldi muuseumi ekspositsioonide uuendamiseks;
- 2016.a tegevuskulude jääk 8990 €;
- 2017. aastal eraldati täiendavalt investeeringuteks 139 289 € Kreutzwaldi muuseumi kahe hoone akende restaureerimiseks ning Mõniste ja Kreutzwaldi muuseumide elektripaigaldiste ümberehituseks.

Erinevalt varasematest aastatest on 2017.aasta Kultuuriministeeriumi haldusala riigieelarveliste eraldiste hulgas ka allasutuste põhivara amortisatsioonikulu, mis Võru Instituudi jaoks on 28 639 €.

Omatulu nii teadus- ja arendusosakonna kui muuseumiosakonna peale kokku oli 2017. aastaks kavandatud teenida 41 000 €, teeniti 48 044 € (ilma käibemaksuta).

Erinevate sihtotstarbeliste toetustena oli kavandatud 124 000 €, aasta lõpuks oli toetusi eraldatud kokku 133 828 €.

Võru Instituudi 2017.a kogueelarve koos riigieelarvelise finantseerimise, 2016. aastast ülekantud jääkidega, teenitud omatulude, eraldatud sihtotstarbeliste toetustega ning põhivara amortisatsiooniga oli 1 057 059 €. (LISA 1. 2017.a eelarve täitmine, liigendus artiklite järgi).

Personal

Võru Instituudi struktuuris on 41,5 ametikohta, millest 2017. aastal alguse seisuga oli täidetud 34,2 ametikohta. Võru Instituudis töötasid:

Administratsioon

Direktor Rainer Kuuba, sekretär-asjaajaja Tuuli Abel, finantsjuht Annika Teppo.

Teadus- ja arendusosakond

Osakonnajuhataja Külli Eichenbaum (0,75), täidab ka projektijuhi ülesandeid

Teadurid Evar Saar, Sulev Iva, Kadri Koreinik (0,5), Helen Plado (0,5), Mariko Faster(0,5)

Spetsialistid Urmas Kalla, Evely Lindsalu, Laivi Org (0,5), Triin Toom. Mariko Faster (0,5)

Projektijuhid Tiia Allas, Kaile Kabun (0,75), Triinu Laan (0,8)

Lapsehoolduspuhkusel on spetsialist Triin Nagel (0,5)

Ajutise loomuga tööülesannete täitmiseks, samuti võru keele õpetamiseks Vana-Võromaa koolides kaasati töötajaid töövõtulepingutega ja käsunduslepingutega.

Muutused 2017. aasta jooksul TA osakonna personalis:

01.05.17 kuni aasta lõpuni muudeti Sulev Iva töökoormus 1,0.

Mariko Fasteril oli spetsialisti ametikohal tasustamata puhkus kogu 2017. aasta jooksul.

Triinu Laan (0,8) läks lapsehoolduspuhkusele 12.07.17 ning teda asendab alates 01.08.17 Merike Tigas.

Triin Nagel pidi lapsehoolduspuhkuselt naasma 2017. aasta sügisel, kuid teatas oma uuest rasedus- ja sünnituspuhkusest ning uuele lapsehoolduspuhkusele jäämisest.

Muuseumiosakond

Osakonnajuhataja kt Reet Roop, peavarahoidja Artur Ruusmaa.

Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum: juhataja Aimi Hollo, koguhoidja Malle Avans, tegevusjuht Marika Sepp, aednik Tuuli Hass, järelevalvatajad Virve Ots (0,5), Heli Raudsik, Pille Lendsaar (0,5).

Mõniste Talurahvamuseum: juhataja Hele Tulviste, tegevusjuht Ilze Koemets, järelevalvataja Aili Raja, majandusspetsialist Urmas Tulviste (0,9).

Põlva Talurahvamuseum: juhataja Reet Roop, koguhoidja Tiiu Niinemägi, muuseumipedagoog Marge Luude, arendusspetsialist Maris Veski, majandusspetsialist Janek Hämelane.

Vana-Võromaa Kultuurikoda: juhataja kt Tiia Haug, koguhoidja kt Artur Ruusmaa, galerist Jana Huul, muuseumipedagoog Lagle Lindeberg, järelevalvatajad Eike Koemets, Irina Taro (0,5), Anne Taro (0,5).

Muutused 2017. aasta jooksul muuseumiosakonna personalis:

Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseumist läksid 10.10.17 vanaduspensionile omal soovil Virve Ots (0,5) ja Pille Lendsaar (0,5) ning nende asemele võeti alates 11.10.17 täiskoormusega tööle Ene Sokk.

Mõniste Talurahvamuseumist läks vanaduspensionile omal soovil 30.09.17 järelevalvataja Aili Raja, kelle asemel on alates 11.10.17 Mare Tamtik.

Vana-Võromaa Kultuurikojast lahkus 30.06.17 vanaduspensionile järelevalvataja Anne Taro (0,5), kelle asemel töötab 01.08.2017-30.04.2018 Silvia Rannik tähtajalise töölepingu alusel kuni järelevalvataja ametikoha täitmiseks korraldatava konkursi korraldamiseni.

Tegevus

Teaduse valdkonnas jätkus töö võru-seto keelekorpusse ja selle rakenduste väljaarendamisega, grammatikaõpiku ja kitsamate sõnastike koostamisega. Nimeuurimise suunal tegeldi sel aastal Vana-Võromaa isikunimedega uurimisega, mis on seotud Eesti perekonnanimedega raamatu koostamisega. Koostöö jätkub rahvusvahelise kohanimeuurijate töögrupiga Helsingi ülikoolis. Keelesotsioloogia valdkonnas koostati analüütilisi ning võrdlevaid publikatsioone avaldamiseks rahvusvahelistes teadusajakirjades. Kavandati võrukeelse kooliõpetuse mõju-uuringu meetodika ning uurimisplaan.

Instituudi sügisene konverents oli sel aastal ühepäevane, toimus muuseumis Karilatsis, teemaks „Ajaloalise Võrumaa asustus ja haldusjaotus läbi aegade“. Instituudi teadurid on osalenud ettekannetega rahvusvahelistel teaduskonverentsidel. Instituut kuulutas välja üliõpilaste võro-teemaliste uurimistöde konkursi eesmärgiga luua sidemeid akadeemiliste huvidega noortega ning tulevikus laiendada uurimisvaldkondi.

Arendustegevustest olid mahukamad ettevõtmised võrukeelse kooliõpetuse edasiarendamine Vana-Võrumaa koolides, keelepesad Vana-Võromaa lasteaedades ning võro kultuuriruumi ühendavate tegevuste arendamine eri organisatsioonide ja omavalitsuste koostöö kaudu. Osaletakse Uma Peo korraldamises, tegeldakse võro kultuuripärandi, sh suitsusaunakombestku tutvustamisega. Jätkati võru keelt ja kultuuri tutvustavate arendusprojektidega (konkursid, võrukeelsete väljaandete kirjastamine, nõustamine, koostöö teiste organisatsioonidega jne). Taotleti Uma Programmi käivitamist Maaeluministeriumi haldusalas ning tegeldi Vana-Võromaa käsitöö, kultuuriruumi sümbolika ning kultuuripärandi turundamise rakendusprojektidega. Instituut osales ka kohalike omavalitsuste haldusreformi protsessis eesmärgiga tugevdada kultuuriruumi ning kihelkondlikku eripära.

Võru Instituudi muuseumiosakonna ehk Vana-Võromaa muuseumide põhitegevused on kultuuripärandi esitlemine iga muuseumi temaatika näituste ja ekspositsioonide kaudu; kogude hoidmine, täiendamine ja kasutuseks ligipääsu tagamine; erinevate õppeprogrammide läbiviimine; erinevate ürituste korraldamine. Jätkatakse Vana-Võromaa kultuuripärandiga seotud teemade lisamist muuseumide töösse ning seekaudu ka Vana-Võromaa ning siinse kultuuripärandi esiletoomist. Muuseumide programmides tutvustatakse Vana-

Võromaa pärimust ning kohalikku kombestikku, rohkem tutvustatakse Vana-Võromaa kunstnike loomingut, Vana-Võromaa Kultuurikojas esitletakse võru keele ajalugu, Põlva Talurahvamuuseumis viiakse läbi võrukeelseid lastelaagreid jmt.

1. Teadusteemad ja –projektid

1.1. Võru ja seto integreeritud keeleressursid: elektrooniline sõnaraamat, keelekorpused ning masintõlke katserakendused

Projekti viimasel, 2017. aastal on lõpule viidud kõik projekti jooksul ettevõetud tööülesanded:

1.1.1. Lõpule on viidud võru ja seto keelekorpuse projekti raames loodud korpuste integreerimine Võru-eesti-võru elektroonilise sõnaraamatuga (synaq.org). Sõnaraamatu juurde toodud integreeritud korpuseotsingute lahendust on katsetatud, täiendatud ja parandatud, lisades seal juba töötanud ajakirjanduskorpuste (Uma Lehe ja ajalehe Setomaa korpus) ja ilukirjanduskorpuse otsingule ka eesti-võru paralleelkorpuse otsingu.

Võru-eesti-võru elektroonilise sõnaraamatu arendamisel on projekti viimasel aastal põhiliselt keskendutud sõnaraamatu vanema, võru-eesti osa parandamisele ja ühtlustamisele uue eesti-võru osaga. On korrastatud ja ühtlustatud sõnaraamatu andmebaasi, et seda muuhulgas saaks tulevikus hõlpsasti kasutada ka uute võru sõnaraamatute koostamisel EELEXI süsteemis.

Lõpule viidud on Eesti-võru sõnaraamatu andmestiku helindamine. Lisaks Rõuge meeshäälele (Agu Vissel), millega on sõnaraamatus helindatud kõik sõnartiklid, katavad nüüd ka kvaliteetsalvestised kahe naishäälega (Mariko Faster ja Triin Toom Hargla kihelkonnast) ühtlase intervalliga (iga neljas-viies sõnartikkel) kogu sõnaraamatu materjali, 2017. aastal kokku 5387 uut salvestist. Väiksemas, 477 sõna mahus on tehtud uusi salvestisi Vastseliina kihelkonna meeshäälelt (Sulev Iva).

Ühtekokku on eesti-võru sõnaraamatus salvestisi peaaegu 82 000, sh Agu Visselilt 66 316, Mariko Fasterilt 9064, Triin Toomelt 5330 ja Sulev Ivalt 951. Lisaks on projekti väliselt tehtud vabatahtlikke salvestisi millest suurima osa, 118 sõna, moodustavad Vastseliina tüdrukuhääle (Hellä Iva) salvestised. Kuna kogu salvestustöö on toimunud sellesamas projektis loodud helindusliitega, siis on ilmunud uued salvestised sõnaraamatusse kohe – samal hetkel, kui sõna on sisse loetud, on see ka ilmunud helilingina sõnaraamatusse ja saanud kohe kõigile vabalt kuulatavaks.

Sõnaraamatu salvestised on koostöös Heli Uibo ja Eesti-Norra koostööprojektiga integreeritud võru keele veebiõppeprogrammi Oahpa / Opiq võro kiilt!. Kõik seal esinevad võru sõnad, millel on võru sõnaraamatus vaste olemas, on nüüd läbi võru sõnaraamatu heliandmebaasi suunatud linkide sealsamas õppeprogrammis kuulatavad (vt <http://oahpa.no/voro/leksa/>). Seoses sellega on sõnaraamatu juurde loodud ka rakendusliides (API), mis võiks vajadusel pakkuda võimalust sõnaraamatu helikirjete ja korpuse automaatseks sidumiseks kolmandate rakendustega.

1.1.2. Keelekorpused: ajakirjandus-, ilukirjandus- ja paralleelkorpus

Nii ajakirjandus-, ilukirjandus- kui paralleelkorpus on projekti viimasel aastal täiendatud suure hulga uute tekstidega. Lisatud on viimastel aastatel ilmunud tekstid nii ajalehtedest Uma Leht ja Setomaa kui ka viimatistest ilukirjandusväljaannetest, mille tulemusel on korpuste praegused kogumahud järgmised:

Ajakirjanduskorpuses 1 943 944 sõna sh 1 202 714 sõna Uma Lehe ja 741 230 ajalehe Setomaa korpuses.

Ilukirjanduskorpuses 374 373 sõna.

Eesti-võru paralleelkorpuses 162 198 sõna eesti ja 171 246 sõna võru keeles.

Seega on kõikides võru- ja seto keelekorpustes kahe senise EKT projekti tulemusena praegu ühtekokku 2 651 761 sõna.

1.1.3. Eesti-võru masintõlke katserakendus ja võro kõnesünteesi arendamine

On jätkatud eesti-võru masintõlke katserakenduse edasiarendamist reeglipõhiselt, keskendudes eelkõige tööle uue eesti-võru sõnaraamatu 2016. aasta alguses valminud elektroonilises andmebaasis leiduva materjaliga ja teiste paralleelkorpusesse lisatavate materjalidega.

Projektiperioodi lõpuks loodetud lihtsama (võru-eesti ja eesti-võru sõnaraamatus leiduva) sõnavaraga tekstide tõlketulemuse ehk õigesti tõlgitud vormide protsendi kasv kuni 10 % ehk (olenevalt tekstist) 50-70 %-lt 60-80 %-ni pole loodetud ulatuses saavutatud. Seda eelkõige tegija (Ants Aaderi) haiguse pärast, mistõttu on jäänud tegemata nii katsetused meiega koostööd tegeva Eesti-Norra keeletehnoloogia projekti raames loodava võru keele morfoanalüsaatori rakendamiseks võru tõlkemasinas, kui ka statistilise tõlkemeetodi katsetused eesti-võru sõnaraamatu andmebaasi põhjal. Siiski on masintõlke katserekenduse viimase versiooni tõlketulemused eelmiste aastatega võrreldes pisut paranenud.

Rahvusvaheline koostöö Eesti-Norra keeletehnoloogia projektiga "Saami-Eesti keeletehnoloogia-alane koostöö: sarnased keeled, ühesugune tehnoloogia":

Nii masintõlke kui kõnesünteesi vajaduste tõttu oleme tihendanud senist koostööd Eesti-Norra keeletehnoloogia ühisprojektiga võru keele morfoanalüsaatori kiiremaks valmimiseks ja selle nii masintõlkes kui kõnesünteesis kasutuselevõtmiseks. Morfoanalüsaatori kvaliteet on ka praeguseks tunduvalt paranenud, mistõttu sel põhinev keeleõpperakendus Oahpa töötab juba üsna väheste vigadega. Masintõlkes, nagu juba eelmise punkti lõpus mainitud, pole morfoanalüsaatori katsetamiseni siiski jõutud.

Koostöö EKI kõnesünteesi töörühmaga: Võru Instituudi keelekorpuse põhjal valminud esimesed võrukeelsed sünteeshääled (kaks häält, üks keskealise mehe ja teine tütarlapsehääli) ja neid esitav võru kõnesüntesaatori näidisrakendus asub aadressil: <http://www.eki.ee/~indrek/voru/index.php>, lähem info selle kohta: https://github.com/ikiissel/synthts_vr. Seda töösuunda juhib EKI kõnesünteesi töörühm. 2017. aasta jooksul pole võru kõnesünteesi edasi arendatud. Kõnesünteesi (võru tütarlapsehääli) oleme katseliselt rakendanud võru keele veebiõppeprogrammi Oahpa / Opiq võro kiilt! helindamisel (vt <http://oahpa.no/voro/morfac/>), kuid loodetud rakenduseni võrukeelse ajalehe Uma Leht uues veebiversioonis (umaleht.ee) pole ajalehe poolt ilmnenuid tehnilistel põhjustel jõutud.

Keeleressursside projekti täitmiseks saadi 2017. aastal 34 000 eurot riiklikust programmist Eesti Keeletehnoloogia.

Vastutav täitja on Sulev Iva. Põhitäitjad Tiia Allas ning käsunduslepingutega Ants Aader ja Kaur Männamaa.

1.2. Võru keele grammatikaõpik

Grammatikaõpiku koostamine täiskasvanutele. Loodud on grammatika töörühm, mis alates maikuust käib regulaarselt (igal kolmandal nädalal) koos läbi arutamas ettevalmistatud materjali. Helen Plado valmistab igaks koosolekuks ette materjali, mis koosolekul üheskoos põhjalikult läbi arutatakse ja tehakse parandusettepanekud. Aasta lõpuks on valminud häälikuõpetuse osa ning morfoloogiaosast arvu- ja käändekategooria ülevaade. Tüvemuutuste osa on küll korra läbi arutatud, aga vajab veel täiendavat uurimist ja ümber tegemist.

Vastutav täitja Helen Plado, kaastäitja Sulev Iva, töörühmas osalevad instituudi töötajad Mariko Faster, Laivi Org, Evar Saar, Külli Eichenbaum, Rainer Kuuba. Töörühmas on veel Kaido Kama, Kalle Eller, Kristel Onno, Keiti Kaasik.

1.3. Vana-Võromaa ja laiemalt Lõuna-Eesti isikunimedede uurimine

2017. aasta esimesel poolel tegeles Evar Saar keskaegsetest allikatest pärit eelkristlike isikunimedede uurimisega, aasta teisel poolel uuris Lõuna-Eesti varauusaegse nimevara. Nende uurimistööde põhjal on peetud kolm ettekannet ja koostatud või koostamisel mitu artiklit (vt p 6 ja 7). Artikkel, mis käsitleb läänemeresoomepäraste isikunimedede hääbumist Eestis, vajab täiendavat uurimistööd.

Jätukvalt osales Evar Saar Helsingi ülikooli projektis „Personal name systems in Finnic and beyond”, osaledes uurimisrühma koosolekutel Helsingis. Aasta jooksul said sisestatud Helsingi ülikooli projekti andmebaasi Oleg Roslavlevi publitseeritud Poola revisjonide andmed.

Mariko Faster jätkas tööd Hargla kihelkonna ning koha- ja isikunimedede seoste uurimisega, vastav artikkel on koostamisel. Hargla kihelkonna hüdronüümide uurimine ning vastava artikli koostamine haakub uurija doktoriväitekirja teemaga.

Eesti perekonnanimearaamatu töösuunal on 2017. aastal tehtud ettevalmistavat tööd, materjale koondatud, koostatud 88 artiklit, mis puudutavad Vana Võromaad. Võromaa kihelkondi mainitakse 297 artiklis.

Toimus kolm pikemat tööseminari: märtsis Tallinnas, juunis Kähri talus Hargil Sõmerpalu vallas Võrumaal ning novembris Jänedal.

Rahastused programmide „Eesti keel ja kultuurimälu“: isikunimede uurimine 3000 eurot ning perekonnanimede uurimine 3000 eurot; Vana-Võromaa kultuuriprogrammist eraldati perekonnanimede uurimiseks 4000 eurot.

Vastutav täitja Evar Saar, kaastäitja Mariko Faster.

1.4. Keelesotsioloogilised publikatsioonid

Jätkati varasemate uuringutega kogutud andmete analüüsimist ja nende põhjal artiklite koostamist. 2017 ilmunud 6 ja koostamisel 3 artiklit (vt aruande p 6).

Vastutav täitja Kadri Koreinik.

1.5. Võrukeelse kooliõpetuse mõju uuringu planeerimine.

Instituudi tegevusstrateegia planeerimiseks seoses võrukeelse koolihariduse arendamisega on vajalik saada empiirilisi teadmisi senitoimunud võru keele õpetamise mõjudest. Kavas on võrdlevalt uurida võru keele õppes osalenute ja mitteosalenute võru keele oskust vanusegruppide kaupa, osalemist võro argikultuuris ja kultuurisündmustel, hinnanguid võro kultuuripärandi elujõulisusele ja arendustegevuste mõjule võro kultuuri püsimisel.

Võru keele ja kultuuri õppe mõju uurimiseks moodustati juunis töörühm instituudi töötajatest ning kavandati uuringu plaan. Sügisel kavandati metoodika võru keele ja kultuuri õppe mõju uurimiseks. Koolid (Orava, Haanja, Vastseliina) on saatnud kooliõppust saanud õpilaste ja vilistlaste nimed. Läbirääkimisi on peetud kahe potentsiaalse küsitlejaga. Uuringu rahastamiseks on koostatud ja esitatud taotlused „*Kooliõppuse mõju-uuring*: võru keele kooliõpetuse mõju noorte täiskasvanute keeleoskusele“ Vana Võrumaa kultuuriprogrammile (Rahvakultuuri Keskus) ja „Võru-eesti kakskeelses keskkonnas sotsialiseerunud noorte suulise keele korpuse loomine“ Haridus- ja Teadusministeeriumi teadusprogrammide „Eesti keel ja kultuurimälu II (2014-2018)“. Projekti toimumine, maht ja ajakava sõltub nimetatud rahastusotsustest. Uuringu välitööd peaks algama 2018. aasta veebruaris ja kestma vastavalt taotlustes esitatud plaanidele.

Vastutav täitja Kadri Koreinik, töörühmas osalevad Tiia Allas, Külli Eichenbaum, Mariko Faster, Sulev Iva, Kaile Kabun, Rainer Kuuba, Triin Toom.

1.6. Üliõpilaste võro-teemaliste uurimistööde konkursi käivitamine.

Sidumaks noori enam võro kultuuri ja kultuuriruumiga valmistati ette ja kuulutati välja üliõpilastele võro kultuuri teemaliste uurimistööde premeeritav konkurss. See haarab nii kõrgkoolide bakalaureuse- ja magistratöid kui ka kutsekoolide lõputöid. Konkurss kuulutati välja võru keele nädalal, konkursitulemused selguvad ja auhinnad antakse välja 2018.a suvel.

Vastutav täitja Rainer Kuuba.

1.7. Võru kirjanduse ja koduloo andmebaaside täiendamine

Võru kirjanduse kodulehte täiendati osalisel, aga plaanitust väiksemas mahus. Koduloo andmebaas on hoitud töökorras ja kasutatav.

Vastutav täitja Tiia Allas.

2. Trükised ning audiovisuaalsed väljaanded

2.1. Võru Instituudi toimetised nr 31 ja 32

Võru Instituudi toimetiste 31 number "20 õdagumeresoomõ süükskonvõrentsi Võrol" / "20 läänemeresoome sügiskonverentsi Võrus" ilmus trükist oktoobris 2017.

Koostamisel on toimetiste 32. number koostöös Udmurdi Riikliku Ülikooliga. See on soome-ugri erinumber, mille kaastoimetajateks on Szilárd Tibor Tóth ja Roza Kirillova. Tegemist on artiklite kogumikuga soome-ugri keeltest ning identiteedist pealkirjaga „Vabaduse kontsept ida-euroopa

kirjanduses“. 2017. aastal on artiklid toimetatud ning kokkuvõtted on tõlgitud võru keelde. Number ilmub trükist 2018. aastal. Szilárd Tibor Tóth on kogumiku väljandmise kulude katmiseks tasunud Võru Instituudile 1500 €.

Vastutav täitja on Sulev Iva.

2.2. Koolilaste kirjatööde kogumik „Mino Võromaa“ 30

Ilmus „Mino Võromaa“ 30. kogumik pealkirjaga „Tsõõrikväeline“. Toimetaja Kaile Kabun. Raamatus said peale MV 30. võistluse tööde koha kõnekad kirjatööd kõigist varasematest kogumikest. Valikut aitas teha Aimi Hollo, kes on 30 aasta jooksul žüriisse kuulunud. Raamatu illustreeris Võrust pärit noor kunstnik Joosep Sepp. Kogumik ilmus novembris 240 leheküljelisena tiraažis 500.

Raamatu väljaandmist toetasid Vana-Võromaa kultuuriprogrammi nõukogu (1500 eurot), EK rahvakultuuri sihtkapital (1000 eurot), Võrumaa ekspertgrupp (950 eurot) ja Põlvamaa ekspertgrupp (800).

Vastutav täitja Kaile Kabun.

2.3. Pilteepose „Kalevipoeg“ tõlkimine võru keelde

MTÜ Kultuuripärandi Hoidja asemel jätkab eesti- ja võrukeelse pilteepose „Kalevipoeg - Kalõvipoig“ raamatusarja väljaandmist MrBee OÜ. Raamatu jaoks tõlgitakse eepose tekstid instituudi poolt võru keelde.

Eepose VI-VIII loo tõlked ja sissejuhatav tekst toimetati trükivalmis, pilteepose III raamat ilmus trükist detsembris. Sügisperioodil tõlgiti võru keelde IX-X lugu.

Vastutav täitja Rainer Kuuba, tõlkija Urmas Kalla.

2.4. Laulumänguraamat „Õnneken siin tsõõrin olla“

Vana-Võrumaa ning Lõuna-Tartumaa vanemaid ja uuemaid laulumänge tutvustav raamat, mis teemade ja sisu poolest on mõeldud nii väikestele kui ka suurtele pärimuskultuuri huvilistele.

Raamatu koostaja Meelika Hainsoo koondas arhiividest ja muudest allikatest kokku 60 laulumängu (nii regivärsilisi kui ka riimilisi laule). Materjali on esialgu kavandatust rohkem. Urmas Kalla alustas laulude keelelist toimetamist. Meelika Hainsoo jätkab mängukirjelduste kirjapanekut.

Raamatu tarvis materjali kogumiseks ja süstematiseerimiseks andsid toetust Vana-Võrumaa kultuuriprogrammi nõukogu (2000 eurot) ja EK rahvakultuuri sihtkapital (1500 eurot). Nootide arvutiprogrammi sisestamiseks (Cätlin Mägi) ja sisuliseks toimetamiseks (Janika Oras) eraldas toetust EK rahvakultuuri sihtkapital (700 eurot).

Raamatu illustreerijaks on valitud koostöös koostajaga rahvamuusik ja hobikunstnik Anu Taul.

Rahastust ootab Vana-Võrumaa kultuuriprogrammile esitatud taotlus kujundus- ja küljendustööde rahastamiseks. Laulumänguraamat peaks ilmuma koos plaadiga 2018. aasta teises pooles.

Vastutav täitja Kaile Kabun.

2.5. Fotoraat „Aastaring pokudega“

Koostöös Edgar Valteri pärandihoidja Külli Leppikuga koostatakse ning kirjastatakse fotoraat „Aastaring pokudega“. Täiskasvanutele mõeldud raamatus on loodusfotodega ühendatud Edgar Valteri originaaljoonistused pokudest. Vahetekstideks on võru- ja eestikeelsed loodusest ning aja kulgemisest kantud mõtisklused. Raamat on kavandatud 200-leheküljelise kõvas köites väljaandena, kus on 140 fotot.

Küllil Leppikul valmisid fotode juurde tekstid (272 tk). Tarvilikud fotod said süstematiseeritud, eeltöödeldud. Urmas Kalla tegi talveosa tekstide võru keele tõlke. Aasta lõpuks valmis küljendajal Erki Rammol neljandiku raamatu (talveosa) kujundus.

Toetust eraldas EK Võrumaa ekspertgrupp (750 eurot), samuti eraldati raamatu väljaandmiseks regionaalset investeeringutoetust (5000 eurot). Kujutava ja rakenduskunsti sihtkapital toetust ei andnud. Raamat ootab küljendustööde jätkamiseks toetust Vana-Võromaa kultuuriprogrammi nõukogult.

Vastutav täitja Kaile Kabun.

2.6. Aabitsa juurde käiva töövihiku uuendamine ja väljaandmine

Õppetöös siiani kasutusel oleva töövihiku paberväljaande lõppemisel anti välja uuendatud ning täiendatud väljaanne e-kujul. Aprillist alates on see kõigile kättesaadav Võru Instituudi kodulehelt: <https://wi.ee/et/uuendatud-abc-kiraoppuse-toovihik/>
Kujundamis- ja küljendustööd rahastas Vana-Võromaa kultuuriprogramm (480 eurot).

Vastutav täitja Tiia Allas.

2.7. Võrukeelne e-loodusõpetus II klassile

E-raamatu faili tekstis tehti parandused ning toimetati väljaandmiseks valmis, kuid 2017.-2018. õppeaasta alguseks raamat valmis ei saanud. Võrukeelne digitaalne õppematerjal CD-l valmib koostöös kirjastusega Koolibri.

Vastutav täitja Urmas Kalla.

2.8. Eesti-võru eksitussõnade raamat

Kavandatud on koostada illustreeritud raamat, milles näidatakse, kuidas erinevad tähenduse poolest eesti ja võru sõnad, mis on mõlemas keeles sarnase häälduse ja/või kirjapildiga.

2017. aastal otsiti eesti-võro sõnaraamatust välja kõik eksitussõnade paardid koos olemasolevate näitelausetega. Materjal vormistati tabeli kujul, selles on 2450 märksõnaartiklit. Sõnapaaride väljavalimise põhimõtteid arutati sügisel koos instituudi keeleteadlastega ning otsustati, et teadurid vaatavad märksõnad üle ja esitavad oma ettepanekud sõnade lisamise või väljajätmise kohta. Teadurite suure töökoormuse tõttu ei ole jõutud aasta lõpuks lõplikku nimekirja välja valida.

Vastutav täitja Urmas Kalla, töörühmas osalesid Mariko Faster, Sulev Iva, Laivi Org, Helen Plado ja Evar Saar.

2.9. Eesti-võru elektroonilise vestmiku koostamine

Jätkub vestmiku jaoks materjali kogumine ja materjali jaotamine peatükkidesse. Vestmikku on planeeritud umbes kolmekümnes erinevas situatsioonis sagedamini kasutatavad väljendid. Aasta lõpuks on vestmiku jaoks sobivad laused eesti-võru sõnaraamatust välja nopitud. Järgmisel aastal tekstid toimetatakse ja ühtlustatakse, kujundatakse sobivaks e-keskkondades kasutamiseks.

Vastutav täitja Laivi Org.

2.10. Võrukeelsete vanasõnade valikkogu

Koguteose "Eesti vanasõnad" põhjal koostati nimekirja võrukeelsetest vanasõnadest. Nimekirjas kajastuvad kõik võrukeelsete vanasõnade tüübid peale mõne üksiku, mis ei eristunud igapäevase keeletarvituse taustal. Paljudest vanasõnatüüpidest on antud mitu varianti, et tuua välja võru keele mitmekesisust. Kokku on nimekirjas ligi 2900 vanasõna. Need on esitatud kahel kujul: originaalis (nagu raamatus "Eesti vanasõnad") ja võru kirjakeelde toimetatuna. Vanasõnade nimekiri on kavas üles panna internetti, et vajalikke vanasõnu saaks leida sõnaotsinguga.

Vastutav täitja Urmas Kalla.

2.11. Võrukeelne Täheke

Kirjastuse Kultuurileht väljaanne Täheke võrukeelne number ilmus oktoobris. Instituudi töötajad aitasid kokku panna numbri sisu ja korraldasid Tähekese jagamise Vana-Võromaa lastele.

Vastutav täitja Mariko Faster.

2.12. Soomekeelsete lasteraamatute tõlkimine võru keelde ja kirjastamine

Soome kirjanduskeskusega FILI autoriõigusi omavate kirjastajatega on sõlmitud kokkulepped kolme raamatu tõlkimiseks ning võrukeelsete raamatute väljaandmiseks. 2017. a on võru keelde tõlgitud ja toimetatud raamatud „Siiri ja villi taapero“ ("Siiri ja pöörane põnn"), „Hetki lyö, Risto Räppääjä“ ("Aig om käen, Räpimehe Risto") ning „Tatu ja Patu, syömään“ ("Teedu ja Peedu, süümä!").

Trükist ilmus "Siiri ja pöörane põnn", teiste raamatute trükiks ettevalmistused jäävad 2018. aastasse.

Vastutav täitja Rainer Kuuba, põhitäitja on koosseisuväline Triinu Guerrin, tõlkija Siiri Toomik, toimetaja Laivi Org.

2.13. Raimond Kolga kogutud luuletused

Koostöös UTKK muuseumiosakonnaga on kavas anda välja tuntud Vana-Võromaa poeedi luulekogumik. 2017. aastal koguti tekstid, töötati läbi 1940. aastate alguse ning Välis-Eesti perioodika, koostati käsikiri. otsitakse täiendavaid rahastusi. Projekti on toetanud Eesti Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapital (1260 eurot+400 eurot) ning Kultuurkapitali Võrumaa ekspertgrupp (750 eurot).

Vastutav täitja Tiia Allas.

2.14. Võru Instituudi kodulehekülje ja Facebooki lehe täiendamine. E-poe Uma Puut haldamine.

Instituudi kodulehel olevat infot on uuendatud ja täiendatud valmivate tööde osas.

Kodulehe wi.ee info uuendamise ja täiendamise eest vastutab Tuuli Abel, e-poe umapuut.ee halduse ning täiendamise eest vastutab Külli Eichenbaum. FB lehte täiendati jooksvalt värsket infoga instituudi töötajate poolt.

2.15. Haldusreformis osalemine

Juba alates 2016. aastast on Instituudi töötajad osalenud erinevatel omavalitsusnõupidamistel, kus teemaks haldusreformi läbiviimine. Erinevatele kohalikele- ja parlamendi-poliitikutele sai tehtud selgitustööd kultuuripärandi tähtsusest ning halduspiiride muutmise võimalikest positiivsetest ja negatiivsetest mõjudest. Selgitustöö positiivseteks tulemusteks on ajaloolise Võrumaa ja Setomaa piiri kajastamine halduspiirina; Põlva, Räpina ja Kanepi kui ajalooliste kihelkonnakeskuste säilimine uute omavalitsuste keskustena ning Antsla ja Kanepi valdade puhul erandite tegemine omavalitsuste elanike miinimumarvu osas. Kahjuks Valga maakonna osas ajaloolise Võrumaa kihelkonnapiiridega arvestamist ei suudetud saavutada.

Vastutav täitja Rainer Kuuba.

3. Mitmesugused üritused

3.1. Vana-Võromaa koolilaste kirjatööde konkurss "Mino Võromaa"

Toimus „Mino Võromaa“ 30. kirjatööde võistlus, laekus 113 kirjatööd. Paremad tööd valis välja žürii. Koostati juubelikogumik, kuhu lisaks selle aasta töödele valiti varasemate võistluste kogumikest uuesti avaldamiseks märgilise tähendusega või oma aega peegeldavad kirjatööd. Juhendajate ja paremate kirjatööde autorite tunnustamine toimus võru keele nädala raames 10. novembril Võru kultuurimajas Kannel koos „Mino Võromaa“ juubelikogumiku „Tsõõrikväeline“ esitlusega. Peokava valmis koostöös päevajuht Heino Palliga. Kõik kutsutud (üle 80) said raamatu kingiks. Ühe auhinnana valmis meenešokolaad kirjaga „Mino Võromaa 30“. Ürituse toetajad olid Võru Tarbijate Ühistu, Võrumaa Omavalitsuste Liit.

„Mino Võromaa“ 31. kirjatööde võistlus plaaniti teha samal ajal Uma Lehe jutuvõistlusega. Kavandatud oli ka kokkuvõtted ja auhindamise koos teha, kuid õpilaste juhendajad palusid võistluse tähtaega pikendada. Kokku laekus 80 kirjatööd, millest paremad tööd valitakse välja 2018. aasta alguses.

Vastutav täitja Kaile Kabun, kaastäitja Tiia Allas.

3.2. Mino Võromaa“ raamatute illustatsioonide näitus

30. „Mino Võromaa“ kogumiku esitluseks koostati näitus piltidest, mis on viimaste aastate MV kogumikes ilmunud. Kokku said näitusele kuue kunstniku tööd. Originaalpildid andsid Laura Vähi, Kadi Mõttus ja Andrus Raag; Nerva, Kristina Viina ja Taavi Oolbergi illustatsioonid olid väljas reproduken. Partner selles ettevõtmises oli Vana-Võrumaa kultuurikoda: Tiia Haug aitas piltidele paspartuud panna. Näitus oli üleval Kandles ja aasta lõpus läks näitus edasi esitlemisele Võru lasteraamatukogus.

Vastutav täitja Kaile Kabun.

3.3. Võru keele olümpiaad

Võru keele ja kultuuri tundmise olümpiaad „Ütski tark ei sata taivast“ 8 ja 11. klassi õpilastele toimus 7. märtsil Võru Kesklinna koolis. Kutse olümpiaadile said võru ja eesti keele õpetajate vahendusel Vana-Võrumaa koolide võru keele huvilised õpilased. Olümpiaadi teemaks oli Hargla kihelkond. Olümpiaadiküsimused valmisid koostöös Tiia Allasega, kes aitas ka töid parandada. Olümpiaadil osales 21 8. klassi (registreerunuid oli 25) ja kuus 11. klassi õpilast. Esindatud oli üheksa kooli. Mõlema vanuserühma esikolmik sai Võru instituudilt preemia.

Vastutav täitja Kaile Kabun.

3.4. Võru-seto näitemängupäev Puiga lasteaias

Iga-aastane näitemängupäev lasteaedade vanusele toimus Puiga lasteaias 17. märtsil, osales 7 keelepesa rühma. Päeva korraldasid koostöös Puiga lasteaed ja Võru Instituut.

Vastutavad täitjad Evely Lindsalu ja Triin Toom.

3.5. Koostöö Eesti Rahvamuusikatöötlaste festivaliga Moisekatsi Elohelü

21.04-22.04 toimus Moostes Eesti Rahvamuusikatöötlaste festival Moisekatsi Elohelü.

Festivali korralduses osalesid instituudi töötajad. Urmas Kalla tegeles tekstide ja reklaamide tõlkimisega võru keelde, uuris ja kogus materjali festivali kohustusliku loo pärimuse kohta, koostas võrukeelsed tekstid peakontserdi teadustajale. Triinu Laan nõustas festivali korralduslikke küsimusi ja oli festivali peakontserdi üks juhtidest. Vana-Võrumaa lasteaedade võrukeelsete keelepesade 260 last koos õpetajatega tegid 320 meenet, mis läksid Mooste folgil esinejatele ja külalistele. Meeneks oli märkmepaberiga külmkapimagnet, mis oli kaunistatud lepatriinuga (*käokiräs*). Meened anti üle emakeelepäeval. Meenete tegemises osalesid 14 lasteaeda üle Vana-Võromaa, ettevõtmist korraldasid Evely Lindsalu ja Triin Toom.

Vastutav täitja Urmas Kalla.

3.6. Juhan Jaigi nimeline I võrukeelne jutuvestmispäev

Adsoni-nimelise luulelugemisvõistluse jätkuna korraldati 2017. aastal jutuvestmise-päev Vana-Võromaa lasteaia- ja kooliõpilastele. Ettevõtmine toimus 27. aprillil 2017 Sänna kultuurimõisas. Osales 28 last 23 erineva võrukeelse jutuga. Üritus toimus koostöös MTÜ-dega Sänna Mõisakeskus ja Sänna Kultuurimõis, vajaliku rahastuse taotlesid partnerid, instituut juhtis ürituse ettevalmistamist ning korraldamist.

Vastutav täitja Tiia Allas.

3.7. Vana-Võromaa saatkond Seto Kuningriigis

Seto Kuningriik toimus 5. augustil Luhamaal. Esindatud oli Vana-Võromaa saatkond, kus tutvustati Vana-Võromaa kultuuripärandit: käsitöö, kohalik toit, võrukeelne kirjandus.

Vastutav täitja Külli Eichenbaum.

3.8. Kaika suveülikool

XXIX Kaika suveülikool toimus 11. – 13. augustil 2017 Kornetis, võrokeste ajaloolisel asualal Lätis, endise Rõuge kihelkonna osas. Instituudi poolt korraldati suveülikoolis võrukeelsete väljaannete müüki ning võru keele ja kultuuri õpe noortele. Töötubasid aitasid läbi viia Instituudi keelepesaõpetajad Evely Lindsalu ja Triin Toom.

Vastutavad täitjad Evely Lindsalu ja Triin Toom.

3.9. Instituudi sügisene teaduskonverents

Võru Instituudi teaduskonverents „Ajaloolise Võrumaa asustus ja haldusjaotus läbi aegade“ oli ühepäevane ja toimus 26. oktoobril Põlva talurahvamuuseumis Karilatsis. Konverents oli mõeldud aja- ja koduloolastele, kooliõpetajatele, omavalitsustegelastele, tudengitele ja teistele huvilistele. Konverents õnnestus hästi, ajalooline ülevaade haldusjaotuse kujunemisest sai põhjalik. Peeti 13 ettekannet, lisaks oli 1 vaatmik. Osalejaid 56.

Toetust eraldasid programm Eesti keel ja kultuurimälu (1056 eurot) ning Eesti Kultuurkapitali kohalikud ekspertgrupid (Põlvamaa ekspertgrupp 150 eurot, Valgamaa ekspertgrupp 78 eurot ja Võrumaa ekspertgrupp 73 eurot).

Vastutav täitja Reet Roop, kaastäitja Evar Saar.

3.10. Võru keele nädal 6.-12. november

Võru keele nädala raames toimusid kaks Vana-Võromaa koolide õpilastele mõeldud üritust: „Mino Võromaa“ 30. võistluse paremate kirjutajate auhindamine ja valikogugu „Tsõõrikväeline“ esitlus (10. november) ning seitsmes võru keeles ettelugemise päev „Kullõ, ma loe sullõ!“ (7. november) Võru lasteraamatukogus.

Koostöös Raivo Kelbiga valmis võrukeelne „Kuldvillaku“ mäng, mida keelehuvilised õpilased said Facebookis jagatud lingi kaudu mängida.

Igas keelepasa-lasteaias toimusid erinevad võrukeelsed üritused, kus tutvustati võru keelt ka teistele rühmadele ja lastevanematele.

Koostöös ERRiga loeti Vikerraadios võru keele nädalal järjejutu saates Mats Traadi lugu "Kius" (<https://vikerraadio.err.ee/v/jarjejutt/saated/6950dbc1-57d9-40fe-b77d-1c5c56fad40a/jarjejutt-mats-traat-kius-1>). Vikerraadio eetris kõlas 2 tundi kestnud [võrokeelse muusika erisaade](#) Sten Teppani toimetatuna, kus saatekülaliseks oli Ain Mäeots ning laulude vahele vesteldi võru keelest. Saate teine tund: <https://vikerraadio.err.ee/v/stuudios/on-sten-teppan/loigud/22accd16-10f2-469c-a85b-94d2c15ab3b1/stuudios-on-sten-teppan-2-tund>.

Ka raadios StarFM oli võru keele nädalal hommikumängus auhindadeks võrukeelsed raamatud ning enne mängu alustamist ning ka raadiomängus osalejatega räägiti võru keelest. Meeldivaks üllatuseks oli, et ka osad raadiosse-helistajad vastasid raadiomängu küsimustele võru keeles.

Vastutav täitja Kaile Kabun, kaastäitjad Tiia Allas, Evely Lindsalu, Triin Toom, Rainer Kuuba.

3.11. Võru linna lastefestivalil võru keele õpitubade korraldamine

Võru linnas toimuval lastefestivalil 29.-30. juulil korraldati koostöös Võru linnavalitsusega festivali kahel päeval võrokeelne lasteprogramm instituudi Tartu tn 48 aias.

Vastutav täitja Külli Eichenbaum, kaastäitjad Tuuli Abel, Triin Toom, Evely Lindsalu, Sulev Iva, Rainer Kuuba.

4. Koolitus- ja nõustamistegevus

4.1. Võru keele ja kultuuri õpetamine Vana-Võromaa koolides

Jätkus Vana-Võromaa koolides võrukeelsete tundide andmine nii 2016/17. õppeaasta teisel kui ka 2017/18. õppeaasta esimesel poolaastal.

2017. aastal anti Vana-Võromaa koolides lisarahastatuna 880 võru keele ja kultuuri tundi, 672 võrukeelset ainetundi ja 49 võru kirjanduse tundi Vastseliina Gümnaasiumis.

Võru keele ja kultuuri õpetuse edendamine Vana-Võromaa koolides on olnud üks Võru Instituudi prioriteete selle loomisest, 1995. aastast alates. Kui õppe algusaegadel oli võru keele või kultuuriloo tund valdavalt üks kord nädalas ühes klassis terve kooli kohta, siis viimastel aastatel õpetatakse mitmes Vana-Võrumaa koolis omakultuuri ühel aastal mitmele klassile. 2017/18. õppeaasta I poolaastal käis õppus mitmele klassile/õpirühmale üheksas Vana-Võrumaa koolis (Vastseliina, Orava, Põlva, Haanja, Pikakannu, Kuldre, Misso, Mõniste, Hargla).

2015. aasta sügisest saavad võru keele ja kultuuri õpet Orava kooli kõik õpilased, st 1.-9. klassini. 2016. aasta septembrist saavad võru keele õpet tunniplaanisisesena ainsa kõik Põlva Kooli 3. klassi õpilased. 2016. aasta sügisest saavad varasemaga võrreldes topletmahus võru keele ja kultuuri õpet Hargla Kooli 1. ja 3. klassi ning 2.-4. klassi õpilased.

Kolmes Vana-Võromaa koolis õpetatakse viimastel aastatel võru keeles ka mõnda muud õppeainet kui võru keel ja kultuur. Mõniste Koolis on viiendat õppeaastat osaliselt võrukeelne tüdrukute ja poiste tööõpetus,

muusikaõpetus ja kunstiõpetus. Viieandat õppeaastat käib võrukeelne võru kirjanduse õpe Vastseliina Gümnaasiumi 12. klassis. Varstu Koolis on võrukeelne tööõpetus (tehnoloogia) 4.-9. klassi õpilastele.

2017. aasta septembris ehk 2017/18. õppetaasta alguses toimusid võru keele õpetamises järgmised muutused eelmise, 2016/17. õppeaastaga võrreldes:

- ___ Krabi Koolis lõppes õpe, sest kool suleti;
- ___ Osula Koolis lõpetas õpetaja õppe senise keele ja kultuuri tunnina, jätkates kuigivõrd kodulooga 2.; 3. ja 4. klassile;
- ___ Lüllemäe Koolis jäi juhtkonna mõjutusel vaid ühe klassi (3.) õpe, varem sai osalusõppena (trimestrite kaupa) õpet lisaks ringitunnile veel kolm klassi
- ___ Antsla õpetaja teatel 2017/18. sügisel võru keele ringi huvilisi ei jätkunud
- ___ Kääpa Koolis jätkus võru keele ja kultuuri ringi nn põhiõpe 3. klassile, kuid võrukeelne pärimuskultuuri ring lõpetas tegevuse.
- ___

Gümnaasiumi astme õppe osas on tehtud koostööd Võru ja Põlva riigigümnaasiumidega, kellele koostasime ja pakkusime välja valikkursused: Põlva Gümnaasiumile valikkursus „Paigavaim“ koos esitlusega 10.03.17 Põlva Gümnaasiumis, Võru Gümnaasiumile valikkursus „Võro vägevüs keelest lauluni“. Kursused ei kogunud piisavalt huvilisi, et õpegrupe oleks saanud avada.

Õppe toetamiseks püsirahastuse lahendust praegu pole, õpe toimub instituudi vahenditest ning taotlustepõhiste toetustega Hasartmängunõukogust (kevadpoolaastaks eraldatud 5110 eurot, sügispoolaastaks 5110 eurot) ja Vana Võrumaa kultuuriprogrammist (toetus 6000 eurot). Praeguse õppemahu juures on aastane kuluarvestus ca 25000 eurot.

Vastutav täitja Tiia Allas.

4.2. Vana Võromaa eelkooliealiste laste võru keele ja kultuuri õpe

01.01.2017 seisuga oli projektis oli 20 Vana-Võromaa lasteaia või lastehoiu rühma: Antsla Lusti LA, Hargla kooli LA, Kuldre LA, Lasva LA, Puiga LA, Põlva LA Mesimumm (kaks rühma), Põlva Pihlapuu LA, Rõuge LA, Rõuge LA Viitina rühm, Rápina LA Ruusa rühm, Sõmmerpalu LA, Veriora LA, Võru LA Punamütsike, Võru LA Sõleke 5. ja 7 rühm, Võru LA Päkapiikk, Väimela LA, Orava Kooli LA ja lastehoid Haanja KP-s. Lisaks on projektis Parksepa LA muusikaõpetaja, kes õpetab muusikaringis lastele võrukeelseid laule ja laulumänge.

Lasteaedades, kus töötavad keelepessa rühmad oli kokku 450 last ja 60 inimest, kes on seotud võru keele õppega. Haanja KP-s töötas võrukeelne lasteaiarühm kaks korda nädalas, ülejäänud üheksateistkümmes rühmas üks kord nädalas.

Keelepessaõpetajad Evely Lindsalu ja Triin Toom käisid lasteaiast lasteaeda viiel päeval nädalas ja abistasid lasteaiasõpetajaid oma rühmas võrukeelse päeva läbiviimisel. Kuna huvilisi oli palju, käidi vajadusel üksi või külastati ühel päeval kahte lasteaeda.

Keelepessaõpetajad Evely Lindsalu ja Triin Toom olid rühmaõpetajatele toeks ja igakülgselt abiks. Vajadusel andsid nad meetodilist nõu, võru keele abi, varustasid neid värskete ideede ja õppematerjalidega, pakkusid lastele võrukeelset päeval turvatunnet ja viisid läbi uusi mängu tegevusi. Samuti osaleti lahtistes tundides ja lastevanemate koosolekutel.

Projekti toetas Rahvakultuuri keskus - summas 11 817 eurot, Hasartmängumaksu Nõukogu - summas 5820 eurot ja Haridus- ja teadusministeerium – summas 3830 eurot.

Üheks keeleõppe meetodiks nukuteatri etendused, mis toimusid projektipõhiselt koostöös Setomaa lasteaedadega (Värskä ja Obinitsa). 2017. aastal käis Terje Lillmaa võro ja seto keelt, kultuuri ja pärimust õpetavates lasteaiarühmades rääkimas võro- ja setokeelseid lugusid nukkude abil kahel perioodil: 17.04.-28.04. ja 25.09 - 06.10. Juturingi ajal külastas Terje Lillmaa koos ühe keelepessa projektijuhiga (Evely Lindsalu või Triin Toom) igal tööpäeval kaht-kolme lasteaiarühma. Lisaks muinasjuttudele viisid Lindsalu ja Toom keelepesarühmadesse ja Setomaa lasteaedadesse omalt poolt kaasa erinevaid keelekümbelümänge. Projekti toetasid Rahvakultuuri Keskus: VV Kultuuriprogramm summas 1900 eurot ja Setomaa Kultuuriprogramm – summas 280 eurot.

Vastutavad täitjad Evely Lindsalu ja Triin Toom.

4.3. Keelekoolitus õpetajatele, lasteaiakasvatavatele ja teistele täiskasvanutele

4.3.1. Võru keelepasa õpetajate täiendkoolitus ja õppereisid

Projekti oli kaasatud Vana-Võrumaa lasteaedade õpetajad, kes õpetavad lastele võru keelt. Lisaks käisid koolitustel ja õppereisidel võru keele õppest huvitatud lasteaedade direktorid ja muusikaõpetajad. Aasta jooksul oli kokku 8 koolituspäeva (sh õppereisid).

Koolituste raames pakuti õpetajatele nii loenguid kui ka praktiliste tegevustega töötubasid, kust saadi uusi ideid keele õppeks.

04.02.2017 *Keele herätamise päiv* Vana-Võrumaa Kultuurikojas – osalejaid 35

18.02.2017 Koolituspäev Võru lasteaias Päkapiikk – osalejaid 21

11.03.2017 Koolituspäev Põlva lasteaias Pihapuu – osalejaid 27

29.04.2017 Koolituspäev Lasva lasteaias – osalejaid 24

10.06.2017 Koolituspäev Pähni looduskeskuses – osalejaid 26

23.09.2017 Koolituspäev Võru Instituudis – osalejaid 27

21.10.2017 Õppereis-koolituspäev Ruusa ja Veriora kandis – osalejaid 28

02.12.2017 Koolituspäev Rõuge lasteaias Viitina rühmas – osalejaid 22

Projekti toetas Hasartmängumaksu Nõukogu - summas 1400 eurot. Vastutavad täitjad: Evely Lindsalu, Triin Toom.

4.3.2. Võru keele õpetajate koolituspäevad toimusid

4.02.2017 keelepasa õpetajatega ühine õppepäev Vana-Võrumaa Kultuurikojas *keele herätamise päiv*, osales 6 kooliõpetajat

12.06.2017 koolituspäev Võru Instituudis Võru Kreutzwaldi Kooli õpetajatele (53 osalejat)

24.08.2017 toimus kirjanduslik õppekäik mööda Võru linna, osalesid Võru maakonna emakeeleõpetajate aineseksiooni õpetajad

7.10.2017 Luhametsa-Roosiku matk-õppepäev võru keele õpetajatele (19 osalejat)

Õppe korraldajaks oli Tiia Allas.

4.3.3. Keeleõpe täiskasvanutele. Instituut korraldas võru keele kursuse Harglas. Hargla keele (ja kultuuri) kursus toimus kahel korral (15. veebr, 15. märts). Kursused jätkuvad 2018. a sügisel. Võru keelt saavad üliõpilased õppida ka Tartu Ülikoolis. Õpet viivad läbi Sulev Iva, Mariko Faster.

4.4. Keelenõu ja kohanimede alane nõustamine

Jooksvalt antakse soovijatele nõu võru keele ja kohanimede kohta. Mahukamad keelenõustamised olid:

- Valga pärimuskultuuri pidu teemal Eesti Pulm (täpsustatud pulmasõnastiku võrukeelsed terminid ja pulmarituaalis kasutatavaid võrukeelseid sõnu), nõustas Urmas Kalla

- Uma Pido vahelugemiste tekstid, tõlkis Urmas Kalla

- Vana-Võromaa kunstnike elulugude tõlked võru keelde, tõlkis Urmas Kalla

- menüüd Uma Meki kohvikute ja restoranide nädalateks, tõlkis Külli Eichenbaum.

Nõustajad Sulev Iva, Urmas Kalla, Triinu Laan, Mariko Faster, Laivi Org, Külli Eichenbaum.

4.5. Vana-Võromaa kultuuripärandi alane koolitus ja nõustamine

Nõustatud on huvilisi Võromaa rahvarõivaste osas, (sh Hargla khlk rahvarõivaste uurimistöö nõustamine) käsitöölisi omapära-toodete loomise asjas, Uma Meki komisjonis nõustatud toidutootjaid ja võrgustiku koordinaatorit.

Enamus Vana-Võromaa eripära alaseid nõustamisi toimus Vana-Võromaa turundustegevuste raames: turismikoordinaatorite nõustamine, muuseumite turundusküsimuste lahendamine, võro kultuuri eripära esindatus turismitrükistes ning reklaamides.

Mahukam nõustamine oli seoses Vana-Võromaa ja Setomaa piirkonna sõira-tootjate taotlusega saamaks piirkonna traditsioonilisele toidule – sõirale – EL kaitstud geograafilist tähist (KGT). Taotlemise protsessi algatas 2017. a kevadel Nopri meierei peremees Tiit Niilo, kel on huvi laiendada oma toodetega Euroopa turule. Tiit Niilo kaasas taotluse ettevalmistustöösse Võru Instituudi. Külli Eichenbaum osales sõira kohta spetsifikatsiooni dokumendi koostamises (teemad: geograafilise piirkonna määratlemine, ülevaade sõira valmistamise tavadest ning sõira traditsioonide alustest).

Vastutav täitja Külli Eichenbaum.

4.6. Võru keele ja kultuuri ning Instituudi töö tutvustamine

Jooksvalt võeti vastu ekskursioone, huvilisi, peeti loenguid võru keelest ja kultuurist ning tutvustati asutuse tegevust nii kohapeal kui ka väljaspool Võru Instituuti. Tööd ja tegemisi tutvustasid instituudi töötajad vastavalt võimalustele ja koostööettepanekutele. Esinemisi ning tutvustamisi oli aasta jooksul arvukalt, need on kajastatud töötajate aruannetes.

4.7. Osalemine erinevate tööühmade töös

- 4.7.1. Vabariigi Valitsuse kohanimenõukogu töös osaleb nõukogu liikmena Evar Saar.
- 4.7.2. Vana Võrumaa kultuuriprogrammi nõukogu liige on Külli Eichenbaum.
- 4.7.3. Eesti vaimse kultuuripärandi nõukogu liige on Külli Eichenbaum.
- 4.7.4. Rahvamuusikatöötlaste festivali "Moisekatsi Elohelü" korraldustoimkonnas osalevad Urmas Kalla ja Triinu Laan.
- 4.7.5. Projekti *Uma Mekk* toimkonna liige Külli Eichenbaum.
- 4.7.6. Karula rahvuspargi koostöökoja liige on Rainer Kuuba.
- 4.7.7. TÜ Lõuna-Eesti keele ja kultuuriuuringute keskuse nõukogu liikmed on Külli Eichenbaum ja Rainer Kuuba.
- 4.7.8. Võrumaa arendustöötajate ümarlause töörühmas osalesid Külli Eichenbaum, Triinu Laan, Rainer Kuuba.
- 4.7.9. Kagu-Eesti eelarvamusfestivali töörühmas ja festivali läbiviimise korraldamisel osales Rainer Kuuba.
- 4.7.10. Võrukeelse ajalehe *Uma Leht* kolleegiumi töös osalevad Tiia Allas, Külli Eichenbaum, Rainer Kuuba ja Evar Saar.
- 4.7.11. Perioodil 2014-2018 osaleb Eesti-Norra (TÜ ja Tromsø Ülikooli) ühisprojektis (*Saami-Eesti keeletehnoloogia-alane koostöö: sarnased keeled, ühesugune tehnoloogia*) võru keele eksperdina Sulev Iva.
- 4.7.12. Perioodil 2016-2018 osaleb uurija Evar Saar Helsingi ülikooli projektis *Suomalais-ugrilaiset henkilönimistysteemit: esihistoriallisen nimenannon rekonstruointi*. ([Personal name systems in Finnic and beyond: reconstructing the concepts of name giving in cultural layers of prehistory](#)).
- 4.7.13. Rahvusvahelise kognitiivse lingvistika konverentsi (ICLC14, toimus Tartus 10.–14. juulini) korraldusmeeskonnas osales Helen Plado.
- 4.7.14. Instituudi töötjad Tiia Allas, Külli Eichenbaum ja Rainer Kuuba osalesid Võru linna arengukava kultuuri ja omapära töörühma töös eesmärgiga lisada arengukavva Võromaa omapära esiletoovaid ning toetavaid tegevusi.
- 4.7.15. Vana-Võromaa suitsusaunade koostöökogu infojuht on Külli Eichenbaum.
- 4.7.16. Võrumaa turismi ja turunduse ning toiduvõrgustiku töörühmas osaleb Külli Eichenbaum.
- 4.7.17. Tartu Ülikooli ja MTÜ Wikimedia Eesti projekti Miljon+ korraldustoimkonnas osaleb Sulev Iva. Projekti toel tõstetakse võrukeelse Vikipeedia artiklite arv aastaks 2020 vähemalt 10 000-le.

4.8. Võro kultuuriruumi ühendavate tegevuste arendamine eri organisatsioonide koostöö kaudu

4.8.1. Suitsusaunaga seotud kultuuripärandi tutvustamine

Suitsusaunapärand on üks osa Vana-Võromaa kultuuripärandist, mida tuleb pildil hoida ning tegevustega toetada. Suitsusaunapärandi tutvustamine ja arendamine aitab positiivselt kaasa nii piirkonna mainekujundusele kui ka võro kultuuripärandi püsimisele tervikuna. 2017. aastal oli põhirõhk välissuhtlusel (rahvusvahelise võrgustiku loomine Leedu, Läti, Soome ja Rootsi saunahuvilistega - MTÜ Sann ja Süük eestvõtmisel). Alustati kombestikku avava saunaraamatu kavandamist, täiendati pildipanka, koostati tegevusplaan 2018. aastaks ning koostati taotlus tegevuste kulude rahastamiseks.

Instituut on osaline Vana-Võromaa suitsusaunade koostöökogus, Külli Eichenbaum on koostöökogu infojuht ning koordineerib koostöökogu tegevusi. Peamine koostööpartner on Võro Selts VKKF, seltsi kaudu käib ka tegevuste rahastamine. Infot kajastab koduleht <http://www.savvusann.ee/>

Vastutav täitja Külli Eichenbaum.

4.8.2. Vana-Võromaa arendusprojektid ja Uma regionaalprogrammi taotlemine

Koostöös Maaeluministeeriumiga jätkati 2013-2016 alustatud tegevusi Uma regionaalprogrammi käimatõukamiseks. Programmi eesmärk on toetada Vana-Võromaa eripära võimaluste kasutamist piirkonna majanduslikus toimetulekus ning maineka elukeskkonna kujundamisel.

Maaeluministeerium taotles 2018. a. programmile eelarvet, kuid programm riigieelarvest rahastust ei saanud. Sisulises osas jätkusid arendustegevused käsitöö ja mainekujunduse valdkondades, lisandus Vana-Võromaa kultuuriruumi ja kultuuripärandi turundamise kava koostamine koos esmaste turundustegevustega. Arendustegevused ja tulemused kajastuvad instituudi kodulehel: <https://wi.ee/tegemise/vana-voromaa-aronguprogramm/>

Toetus tegevusteks oli 25000 eurot Maaeluministeeriumilt.

Vastutav täitja Külli Eichenbaum.

4.8.3. Vaimse kultuuripärandi uurimine

Eesti vaimse kultuuripärandi nimistus Vana-Võromaaga seotud kannetes info uuendamiseks tegelda ei jõudnud, sest aasta jooksul lisandus muid tööülesandeid.

[VKP nimistus](#) on 18 sissekannet aastast 2010, need tuleb uuesti läbi vaadata, info ajakohastada, lisada uusi materjale.

Vastutav täitja Külli Eichenbaum.

4.8.4. Võrokõisi tsõõriklavva. Seoses V Uma Pido ettevalmistamisega toimusid Uma Pido toimkonna kaks ümarlauda ja Uma Pido matkasarja ettevalmistavad kaks ümarlauda. Käsitöövõrgustiku koostöö teemal toimus kaheksa ümarlauda tüüpi kokkusaamist. Vastutavad täitjad Tiinu Laan, Külli Eichenbaum, kaastäitja Merike Tigane.

4.8.5. V Uma Pido. 2. juunil 2018 tuleb Võru Kubija laululaval V Uma Pido. 2017. aastal toimus peo ettevalmistamine koostöös Võro Seltsiga VKKF, mille kaudu toimub ka projekti rahastamine. Töötas peo muusikatoimkond, talvel 2017 korraldati suur kampaania V Uma Pido laulude avalikuks valimiseks Internetis. Valikuks seati välja kõigi varasemate nelja peo laulud ja ligi 500 inimest tegi nende vahel oma valiku. Lisaks küsiti hääletajate käest arvamust, millist pidu nad ootavad ja mis on neile peo juures tähtis. Peo muusikatoimkond koostöös kevadel 2017 valitud peo lavastaja Helena Kesoneniga tellis lisaks rahva valitud populaarsetele lauludele repertuaari lisaks mõned laulud. Valmistati ette ja anti välja peo noodivihik, planeeriti peo kommunikatsiooni ja eelsündmusi. Sügisel kuulutati välja kooride registreerimine peole. Korraldati Uma Pido matkasarja (kokku 10) neli esimest matka. Kaks neist oktoobris, üks novembris ja üks detsembris. Peo ja selle eelsündmuste rahastamiseks kirjutati mitmeid taotlusi. Täpsem info peo kohta on kodulehel: umapido.ee

Vastutav täitja esimesel poolaastal Triinu Laan, teisel poolaastal Merike Tigane.

4.8.6. Ummamuudu infolisti haldamine. Listis on 275 aadressi ja 2017. aastal liikus listis infot 327 kirjaga. Inimesi tuleb listi lisada, aadresse välja vahetada, kultuuriruumi infot edasi saata jms.

Vastutav täitja Triinu Laan.

4.8.7. Teleseriaali „Tagamõtsa“ 4 uut osa: Kalamiis, Pagulanõ, Avarii, Üllätüs.

<https://arhiiv.err.ee/seeria/tagamotsa/lavastuslik/31>. Tegevus nende nelja osa salvestamiseks algas juba 2016.a alguses ja kokkuleppel ETVga proovis Võru Instituut seda projekti vedada (sest ETV-l ei olnud 2016.a eelarves vajalikku raha), kuid vajalikku raha kokku ei saadudki ja salvestused jäid 2017. aastasse. Kultuurkapitali Võrumaa ja Põlvamaa ekspertgrupid eraldasid prohekti toetuseks 900 eurot, ülejäänud kulud kandis ERR.

Vastutav täitja Rainer Kuuba

5. Kultuuripärandi kogumine ja esitlemine Vana-Võromaa muuseumides

Vana-Võromaa muuseumide tegevusplaani täitmise aruanne on esitatud **lisas 2** (LISA 2 Muuseumiosakonna tegevuskava täitmine 2017).

Muuseumiosakonna tegevuste üldises osas on vastutajaks osakonnajuhataja Reet Roop ja muuseumites kohapealseid tegevusi korraldavad muuseumide juhatajad Aimi Hollo, Hele Tulviste, Reet Roop ja Tiia Haug.

6. Ilmunud artiklid

Brown, Kara D.; Koreinik, Kadri (2018). Contested counting? What the census and schools reveal about Võro in Southeastern Estonia. - Toim Sanita Lazdiņa, Heiko F. Marten. Multilingualism in the Baltic States: Societal Discourses and Language Policies (x-x). Palgrave Macmillan. (Palgrave Studies in Minority Languages and Communities) [ilmumas].

Koreinik, Kadri; Siiner, Maarja; Brown, Kara D. (2018). Kas keelepoliitika uurimise keskmes peaks olema riik? – Keel ja Kirjandus 2-3, xx-xx.

Siiner, Maarja; Brown, Kara D.; Koreinik, Kadri (toim) (2017). Language Policy Beyond the State. Springer International Publishing.

Brown, Kara D.; Koreinik, Kadri; Siiner, Maarja (2017). Introduction. - Toim Maarja Siiner; Kara D. Brown; Kadri Koreinik. Language Policy Beyond the State (1–21). Springer International Publishing. (Language Policy; 14).

Koreinik, Kadri; Praakli, Kristiina (2017). Emerging language political agency among Estonian native speakers in Finland? - Toim Maarja Siiner; Kara D. Brown; Kadri Koreinik. Language Policy Beyond the State (81–98). Springer International Publishing. (Language Policy ; 14)

Lukk, M.; Koreinik, K.; Kaldur, K.; Vihman, V.-A.; Villenthal, A.; Kivistik, K.; Jaigma, M.; Pertšjonok, A. (2017). Eesti keeleaseisund. Tartu: Tartu ülikool ja Balti Uuringute Instituut (IBS).

Plado, Helen (2017). Keelekorralduse mõju keelekasutusele eesti keele *des*-vormi kasutuse põhjal XX sajandi algusest 1970. aastateni. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat, 13, 141–156.

Oras, Janika; Iva, Sulev (2017). Välted seto regilaulu värsimöödus. Mäetagused, 68.

Saar, Evar (2017). Forenames in 16th and 17th century southeastern Estonia. – Uralica Helsingiensia, 12, lk 241–286.

Saar, Evar (2017). *Udsali ja Adsele*. – Emakeele Seltsi aastaraamat 62 (2016), lk 207–222.

Lust, Kersti; Pae, Taavi; Saar, Evar (2017). Veel kord mulkide rumalusest. – Keel ja Kirjandus, 11, lk 862–874.

Koostamisel või ilmumise ootel artiklid

Koreinik, Kadri, Plado, Helen. (pooleliolev käsikäri) Language ideological debates: the new South Estonian orthography and the politics of use and non-use. Language Policy X, xx-xx.

Ehala, Martin; Koreinik, Kadri. (pooleliolev käsikiri) Who speaks to whom in which language and where: The choice of language in Estonian language environments. Language Ecology X, xx-xx.

Praakli, Kristiina; Koreinik, Kadri (pooleliolev käsikiri) Sotsiolingvistika.

Lindström, Liina; Pilvik, Maarja-Liisa; Plado, Helen (2018). Nimetamiskonstruktsioonid eesti murretes: murdeerinevused või suuline süntaks? – Mäetagused.

Plado, Helen; Lindström, Liina; Iva, Sulev. Võro South Estonian. – Riitta Valijärvi, Daniel Abondolo (Eds.) The Uralic Languages. Saadetud retsenseerimisele.

Reile, Maria; Plado, Helen; Gudde, Harmen; Coventry, Kenny. – Spatial demonstratives as a means for communicating distance from the speaker or something more? Evidence from Common Estonian and Võro. – Saadetud ajakirja Journal of Pragmatics. Saadetud retsenseerimisele.

Helen Plado. Variation of conditional marker of Võro. Plaanin saata 2018. Aasta jooksul ajakirja Nordic Journal of Linguistics. Valmimas.

Pahikkala, Jussi; Iva, Sulev (2018). "Suomen lounaismurteiden stX-adverbien kahtalaisuus". Peaks ilmuma aasta jooksul ajakirjas Sananjalka.

Iva, Sulev (2018). "Võro and Seto laryngeals *h* and *q*". Peaks ilmuma aasta jooksul ajakirjas Linguistica Uralica.

Saar, Evar "Itämerensuomen *mAs*-loppuisista henkilönnimistä", plaanis avaldada 2018 ajakirjas *Virittäjä*

Saar, Evar "Läänemeresoome isikunimede taandumine keskuses ja perifeerias". Plaanis avaldada ingliskeelsena, väljaanne pole selge, ilmumise aeg tõenäoliselt 2019. a

Saar, Evar "Etnonüümi *mulk* ja sellele eelnenud *Mulgi*-lisanime päritolust." Koos Kersti Lusti ja Taavi Paega, plaanis avaldada ingliskeelsena, ilmselt *Journal of Baltic Studies*, ilmumise aeg pole veel teada.

Saar, Evar "*Villako seto poig?* Etnonüümi *seto* võimalikust esinemisest XVI saj Tartumaal" Plaanis avaldada Keeles ja Kirjanduses.

7. Tähtsamad ettekanded:

Sulev Iva

Late Developements in the Võro Literary Language. Agricola konverentsil 8. aprillil 2017 TÜ Narva Kolledžis.

Võro ja seto integreeridüq keeleressursiq. EKT aastakonverentsil 19. aprillil 2017 Tallinna Tehnikaülikoolis.

Võro keelest ja keeletehnoloogiast. Tartu Ülikoolis 10. mail 2017 Tartu gümnaasiumide õpilastele.

Late Developements in the Võro Literary Language. Saksamaal Göttingeni Ülikooli soome-ugri osakonnas 14. juunil 2017.

Võro keeletehnoloogia. Kaika suveülikoolis 12. augustil 2017 Vana-Laitsnas, Lätis.

Keelejuttu võro keelen. Illuka koolis 2. novembril 2017 Ida-Virumaal.

Võro kiil internetih. seminaril "Soome-ugri kirjasõna muutuvus ajas" Tallinnas 28. novembril 2017 Eesti Keele Instituudis.

Keelejuttu võro keelen. Tallinnas, Gustav Adolfi Gümnaasiumis ja Tallinna Inglise Kolledžis 7. detsembril 2017

Mariko Faster

Place-names on the Estonian-Latvian border area. Koos Evar Saarega Pärnus 19.-20. jaanuaril 2017 Eesti-Läti keelekontaktide seminaril.

Mõniste kandist ja keelest. Tartu ülikoolis HTG 11. kl õpilastele 18. mail 2017.

Cattle Names in Estonia. Rahvusvahelisel nimeuurijate kongressil (ICOS) Debrecenis Ungaris 1. septembril 2017.

Eestlāisi kutsmisnimeq. Pihlapuu latsiaia oppajilõ Põlvān 7. novembril 2017.

Eesti lehmanimed. Muutuva keele pāev Tallinna ülikoolis 17. novembril 2017.

Urmas Kalla

Jakob Hurda kodukūla keel ja keelejuhīd. Ettekanne Põlva Kultuuri- ja Huvikeskuses 6.12. Põlva Rahvahariduse Seltsi 110. aastapāevale pūhendatud konverentsil.

Kadri Koreinik

Ettekanne "Keelepoliitika ja riik ūleilmastumisajastul: Eestist ennekõike" Emakeele Seltsi kōnekoosolekuk "Eesti keele kestlikkus avatud maailmas Tartus, 14. detsembril 2017;

Ettekanne "Similar and different aspects in the language maintenance of Võro and Seto (South Estonian)" rahvusvahelises tōõpajas "Multilingualism and threatened languages in the Baltic region" 20.-21.10.2017 Kaunases, Leedus, Vytautas Magnus University and Permanent International Committee of Linguists (CIPL);

Esinemine teemal "Present And Future Of Language Policies In The Baltic States: Language Policy Beyond The State?:12th Conference on Baltic Studies in Europe (CBSE): roundtable discussion 19.-21.06.2017 Riias, Lātis.

Helen Plado

Helen Plado, Variation in conditional marker in Võro. The Baltic States 99: Past, Present and Future, 19.–21.06.2017, Riia;

Helen Plado, Variation of the conditional marker in Võro. 3rd Usage-Based Linguistics Conference, 3–5.07.2017, Jeruusalemm;

Helen Plado, Variation of the conditional marker in Võro: The (contact-induced) change of the system. 50th Annual Meeting of the Societas Linguistica Europaea, 10.–13.09.2017, Zūrich.

Helen Plado, Maria Reile, The use of spatial demonstrative pronouns in modern Võro: contact-induced changes in the system. VIRSU conference, 05.-06.10.2017, Tallinn.

Evar Saar

ettekanne "Etelāvirolaisten nimet 1400-luvun asiakirjassa" (lõunaestlaste nimede XV sajandi dokumendis) 2. veebruaril Soomes Tvärminnes, projekti "Personal name systems in Finnic and beyond" seminaril.

ettekanne "Orthodoxe und slawische Personennamen in Südostestland im 16. und 17. Jahrhundert" (Vene õigeusu ja slaavilikud isikunimed Kagu-Eestis 16. ja 17. sajandil) 29. augustil rahvusvahelisel onomastikakongressil ICOS Debrecenis Ungaris.

ettekanne "Itāmerensuomen *mAs*-loppuisista henkilōnnimistā" (lāänemeresoome *mAs*-lõpulistest isikunimedest) 1. detsembril Soomes Joensuu ülikoolis lāänemeresoome-uurali nimeseminaril.

8. Osalemine rahvusvahelistes projektides, konverentsidel, seminaridel, nõupidamistel jm

Võru keele kursus Göttingenis, Saksamaal. 12.-16. juunil 2017.a Finantseerimine Archimedese sihtasutuse kaudu (akadeemilise välisõppe programmist) ja Göttingeni Ülikoolilt. Õpetas Sulev Iva.

Kadri Koreinik osales projektis Erasmus+ Õpiränne õppejõududele, pidades külalisloenguid Stockholmi ülikoolis:

28. november 2017 k 11:00-13:00, Some aspects of language contacts in Estonian

29. november k 11:00-13:00, Regional languages in Estonia. The maintenance of Võro.

29. november k 15:00-17:00, Regional languages in Estonia. The Seto culture and language.

30. november k 13:00-15:00, Language policies in Estonia and beyond.

Koostöö Sihtasutusega Afûk, kes organiseerib 2018. a Euroopa kultuuripealinna (Leeuwarden/Ljouwert, Holland) ürituste raames projekti Lân fan Taal (Keelte maja; <http://lanfantaal.nl/>) ning kutsus Võru Instituuti osalema ja tutvustama võru keelt. Kahjuks ei saanud Võru instituudi taotlus keele-ala loomiseks Riigikantseleilt EV 100 ja EL eesistumise rahvusvahelise programmi eelarvest rahastust. Koostöö jätkus väiksemas mahus. Leeuwardeni keeltemajas esitlemise jaoks on saadetud tahvlid kümne populaarsema võrukeelse sõnaga. Lisaks liitusime Euroopa keeltepäeva (26.09.2017) raames vähemuskeelsete sotsiaalmeediakanalite algatusega (Facebook). Koostööd korraldavad Kadri Koreinik ja Sulev Iva.

Perioodil 2014-2018 osaleb Eesti-Norra (TÜ ja Tromsø Ülikooli) ühisprojektis (*Saami-Eesti keeletehnoloogia-alane koostöö: sarnased keeled, ühesugune tehnoloogia*) võru keele eksperdina Sulev Iva.

Perioodil 2016-2018 osaleb uurija Evar Saar Helsingi ülikooli projektis *Suomalais-ugrilaiset henkilönnimisysteemit: esihistoriallisen nimenannon rekonstruointi*. ([Personal name systems in Finnic and beyond: reconstructing the concepts of name giving in cultural layers of prehistory](#)).

Aruanne esitatud teadusnõukogule

Rainer Kuuba
5.02.2018